

ΖΩΗ ΚΙ ΑΓΑΠΗ ΣΤΗ ΜΟΝΑΞΙΑ

ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΕΝΟΣ ΚΑΙΝΟΥΡΙΟΥ ΡΟΜΠΙΝΣΩΝΑ *

Κι άρχισαν αλήθεια νά μικραίνουν οι μέρες και νά δροσίξη λιγάκι ο καιρός, ύστερης άπό τρείς τέσσερις μήνες πού βρισκότανε στό βουμάνι. Μέσα στά δέντρα πού κυμαύνταν, έννοιωσε άξαφνα όχι μόνο πώς τόν ζυγνούσε ο ήλιος, αλλά πού άρχά, όπως τού φάνηκε, μή και πώς διαπερνάει τήν προκρινάδα με δύναμη, λιγώτερη, παρά πού του έκαμψε κάποτε τή περσί. Στην άρχή, μάλιστα ο Γιάννης άναγκάστηκε νά στήση τήν τέντα του λίγο πιο χαμηλά στό δέντρο, γιατί τή κλαριά και τή φύλλα είναι τόσο άπάνω πού καθώς είπαμε ως κι ο ήλιος, μόλις μπορεί νά ριζή άγχιδικά ένα με κάτω. Δέν τό μετανοιώνει πού κατέβηκε και γιά κάποιον άλλο λόγο. Ένα πρωί, θέλοντας νά κόψη φρούττο ή κλαρί, άνεβηκε πρής τήν κορφή ένας δέντρου κ' είδε πώς έσταζε νερό, σταλούλε, σταλούλε, δηλαδή. Φοβήθηκε μήπως σέ κείνα τή φύλλα τή προκρινάδα του βροχή και τή φύλλα-καμωμένο του τό κρεββάτι κ' έμεινε όπου είτανε. Ο Γιάννης δέν ήξερε πώς άπό τήν καιρό πού ήρθε στό βουμάνι, κάμπουσε φορές είχε βρέξει, όπως βρέχει σέ κείνα τή Νησιά, κάποτε δίχως νά τή νοιώσει. Ο Γιάννης ο ίδιος δέν τόννοιασε, είτε γιατί πολύ δέν έσταζε, είτε γιατί δέν πρόσεχε ο κακόμοιρος, είτε γιατί δίχως νά υποψιάζεται, είχε συνηθίσει στό κλίμα κι άρχιζε τόντες νά γίνεται σάν τό φυτό. Βέβαιον είναι πώς δέν τόν πείραζε ή βροχούλα.

Τόν πείραζε κάτι άλλο πού δέν τό πρόσμενε. Με τή βροχούλα, θυμήθηκε άξαφνα τήν πατρίδα, τήν 'Αζιά του. 'Αχ! νά είτανε τουλάχιστο, σάν έβρεχε στό χιόνι του, νάνοιξη τό στόμα του και νά τήν πιη τήν πικινεμένη βροχή του χωριού του! 'Αλήθεια, πόσος καιρός πού έφυγε άπό τή Νάξο με τόν καπετάνιο, πόσος καιρός πού δέν τήν είδε τήν πατρίδα! Κόντεθε χρόνια. Βεβαια. Έξη μήνες πού κάμανε στό ταξίδι άλλο έξη άπάνω κάτω πού είχε στό Σάντα Κλάρα. Σωστός ο λογαριασμός. Και τί άμορφη μέρα πού είτανε τήν πρωταγμένης άλάργα τό κεράσι! Γελοῦσε σ' όλο τό γιαλί τό καλοκαίρι. Τό καλοκαίρι; 'Εδώ σκούνταψε ο Γιάννης. 'Αφού φύγανε καλοκαίρι, τώρα κ' ένας χρόνος, δέν μπορούσε σήμερα νά είναι χειμώνας. 'Η μήπως έκαμε λάθος ο Γιάννης; 'Η μήπως σάλεβαν τή λογική του; 'Αδύνατον νά καταλάβει, νά βρή τό λογαριασμό του.

Δέν τόν έβρισκε, γιατί θαρόυσε ως τότες ο Γιάννης πώς στό Σάντα Κλάρα και στό Νάξο, συμφωνούν οι έποχές του χρόνου. 'Αξαφνα θυμήθηκε. Θυμήθηκε ο δύστυχος κ' έφριξε. Τόννοιασε πώς σέ άσκημα άποτέλεσμα θά τόν έφερναν οι καινούριοι του τώρα οι λογαριασμοί. Πώς δέν τό στοχάστηκε άκόμη; 'Απορούσε ο ίδιος.

Τά λέγανε δέ κ' οι συντρόφοι στό ταξίδι, πρωτού μεθήση στό τιμόνι, σάν κουδέντιαζαν άναμεταξύ τους. Τά Νησιά του Χουάν Φερνάντεζ είναι σπάντιπυδα του κόσμου, πού λένε, δηλαδή άπό τήν άλλη μεριά του πλανήτη μας, τής γής. Κ' έτσι όταν έχουμε καλοκαίρι, εκεί κάτω είναι χειμώνας, όταν έχουμε άνοιξη, εκεί κάτω είναι χυνόπωρος και πάει λέοντας. Μά χειμώνας και καλοκαίρι μεγάλη μεγάλη διαφορά δέν

έχουμε, μόνο πού τό χειμώνας κάτι μικραίνουν οι μέρες και πού έσως βρέχει περισσότερο άπό τό καλοκαίρι. Είναι μάλιστα τόσο θεόμορφο τό κλίμα, τόσο τό ίδιο πάντοτε πού νά πη κανείς άνοιξη και χυνόπωρο δέν έχει.

Κατάλαβε λοιπόν ο Γιάννης πώς σάν έφτασε Μάη, στό Σάντα Κλάρα είτανε στό Νάξο χειμώνας, και πώς τώρα πού σίμωσε χειμώνας στό νησί του, σίμωσε στό Νάξο καλοκαίρι. Κ' έτσι αλήθεια είτανε. 'Έξη μήνες ή διαφορά. 'Όταν πέρασε ο καιρός πού κάθησε στό βουμάνι, δηλαδή ο έχτος μήνας του στό Σάντα Κλάρα, σήνουναν ο Δημητρίτης ή 'Οχτώβρης, σέ λίγο ή άρχινα ο Σπορις, με τί Δημητρίτη όμως, πάει τό καλοκαίρι κ' έρχεται ο χυνόπωρος, δηλαδή ο χυνόπωρος ο εκείσιος, ο χυνόπωρος τής Σάντα Κλάρας, μά έρχεται κ' ή έβρωπική άνοιξη, έρχεται ή δική μας!

Σάν τή συλλογίστηκε άφτά, σάν τή ταίριαζε με τό νοῦ του, τρώμαζε πάλε κ' έσως γιά τούτο δέν τολμήσε άκόμη νά φύγη άπό τό βουμάνι, αν και τόν τραβοῦσε νά γυρίση στην κορπούλα του, νά ήσυχάζη. Λοιπόν έτσι! 'Όλα νάλλάζουν, όλα νά είναι διαφορετικά στό Σάντα Κλάρα, ως κι ο χρόνος. 'Αφτά πολύ τόν άποσβόλωσε και τόν έφερε σέ χίλιες δυό συλλογές πού του κατατάραξαν τήν ψυχή. Και βέβαια! Πώς νά μὴν ταρραχτή ο ταλαίπωρος έσας με τόν πάτο τής καρδιάς του; 'Ο τύπος, οι μήνες, τό κλίμα νάλλάζουν, καλά! Μά τήν πίστη του νά του αλλάξουν, νά του αλλάξουν τό Χριστό του, γίνεται τέτοιον πράμα; Νά πού γίνονταν όμως, νά πού τούτταιγε κι άφτά ο καπετάνιος, γιατί όσα χυνόπωρος κι αν είτανε στό Σάντα Κλάρα, τώρα του τάλεγε, αν είτανε άνοιξη στόν 'Ελλάδα, θά πη πώς ζύγωνε τό Πάσχα. Και νά μὴν τό ξέρη! Και νά μὴν ξέρη μήτε τί μήνα έπεφτε! 'Ο 'Αη Βασίλης, ή πρωτοχρονιά είχανε περάσει, δίχως νά λάβη κανέ υποψία. 'Ας είναι πιά! Είτανε τότες παραχαλισμένος ο ίδιος, μισοπεθαμμένος στό βουμάνι. Μά ή Πασκαλιά! Νά περάση έτσι; 'Η πού μεγαλότερη γιορτή τής Χριστιανισμένης! Τι τάχα; Μήπως και κατάντησε ο Γιάννης στέλθηκε σάν τό χοροπνιγμένο τό παπούτσι του, νά μὴν ξέρη, νά μὴ νοιώθη πιά τίποτις; Δέν του έφτανε του καπετάνιου πού μήτε νά πρωτοχρονιάση δέν τόν άφνεσε; Και τό Πάσχα του έπρεπε νά του κλείψη; Τό Πάσχα του, δηλαδή τή πατρίδα του, τή παιδικακή του, τή νιάτα του, νά, τί τή θές; τή θρησκεία του όλη! Και πῆρε τότες ο δύστυχος ο Γιάννης, στό δέντρο πού καθότανε, άκόμη, και τή μεταπέρασε όλα με τό νοῦ του, τή θυμήθηκε όλα όπως τή ήξερε, σάν είτανε στό χωριό του, τή βόγια, τή μεγάλη βδομάδα, τό Πάσχα, όλα, όλα. 'Αμέ, πώς νά τή ξεχάση, πώς νά ξεχάση τήν κερική εκείνη τή βραγιά, πού βγαίνουμε δέω στους δρόμους και τή στενά με τό μεγάλο τό βόγιο, γιατί τή μικρά τή βόγια τή ρίχνουμε στην έκκλησιά, βάζουμε μέσα στό κλαδιά κουδούνια, δένουμε τό βόγιο με χρωματισμένα κουρέλια, κάποτε και με κορδέλλες, μά πού νά βρούμε πάντα κορδέλλες στό χωριό; Πηγαίνουν στίς πόρτες, στέκονται και φωνάζουν τή παιδιά, ενώ άντρας βαστά τό βόγιο, φέλουν τότες ένα τροπάρι. Τή ν κοι ν ή ν ά ν ά σ τ α σ ι ν και λένε όλοι μαζί

Βόγιο βόγιο τώ βαγιά

Τρώνε ψάρι και κολιό.

'Ός πού νάρθη κ' ή Λαμπρή,

Νά δαγκάσουμε τάρνι.

Τήν κερική άρχισαν, τήν κερική τελειώνουν οι ξεφάντωτες και τή τραγούδια. Πιάνει ή μεγάλη βδομάδα Κερική, δευτέρα, τρίτη βράδυ ο νύμφιος πού λένε, τήν τετάρτη, φελιάζονται, διαβάζουν τό έφελκιο, γιατί ο Μέγα κανόνας είναι τήν τετάρτη πού έρχεται τήν πέμπτη βδομάδα τή μεγάλη πέμπτη πιά, ύστερης άπό τήν πρώην λειτουργία, πάει και μεταλαβαίνει κάθε Χριστιανός. 'Όλη τή μεγάλη βδομάδα τό χωριό άλάλαιο θά νηστεύη ως κι ο άβρωστος, γιατί κι άρτός δέ θέλει νά πουνε πώς τόν έμπόδισε τάχα ή άβρωστία. Τίποτις, μήτε λάδι, μήτε άβγό, μήτε γάλα. Νηστήσιμα όσα θέλεις, χαβιάρι, άστακούς, στρείδια, όσπρια, κουκιά, φασούλια, ρίζι, φακή, ρεβίθια, έλιές και τέτοια, μά ή θειά του ή παπαδιά ή καημένη, όλη τή σαρκαστή, περνάει με λαχανικά, λίγο ψωμί και μαζες έλιές. Ούτε ψάρι, ούτε άβγό, ούτε λάδι, έννοείται, άφού άφτά μόνο οι Φράγκοι τήχουνε γιά νηστήσιμα. Τή μεγάλη πέμπτη, τή δώδεκα βαγγέλια, και τό πρώτο πού είναι τό μεγαλότερο. Τό μικρότερο τό πέμπτο έχει σημασία, γιατί βγαίνει ο Σταβρός. Μά πριν πάνε στην έκκλησιά τό βράδυ, μεγάλη φασαρία στό σπίτι με τό κοκκίνισμα τών άβγών, κάνουνε και τή κουλούρια και τή τσουρέκια με άβγά κολλημένα στην μέση και περιτυλιγμένα με ζυμαρικό. Στην λειτουργία, στό μεσιάνο τό βαγγέλιο, ύστερης άπό τό έχτο, βγαίνουν οι παπάδες άπό τό ιερό κρατώντας τόν έσταθωμένο και ψέλνοντας τό Σ ή μ ε ρ ο ν κ ρ ε μ α τ α ι ε π ι ξ ύ λ ο υ ο έ ν υ δ α σ ι τ ή ν γ ή ν κ ρ ε μ α σ α ς. Τήν παρκακεθή, ο έπιτάφιος στό μέση τής έκκλησίας, τό κουδούνιο με τήν κεντητή μάθρη καντιφένια ζουγραφιά, φέλουν οι παπάδες τή νεκρώσιμα τροπάρια. 'Όταν τελειώση ή ψαλμωδιά, σηκώνουν οι τέσσερις πρώτοι νοικοκυραιοί του χωριού τόν έπιτάφιο κι ακολουθεί όλο τάσάρι, μπροστά οι παπάδες με τή ξεφτέρια, τή κονίσματα, τό βαγγέλιο τό χρυσό, γιατί μὴ θαρόντε, χρυσό βαγγέλιο κι όχι τάχα μαλαμοκαπνισμένο μονάχ, βράσεται και στό χωριό. Στέκονται άπό τόπο σέ τόπο και κάνουνε λιτανεία. Και σά γυρίσουν, και μάλιστα πριν άπό τήν έξοδο, τότες πιά νά δῆς, είναι ή σάρα κ' ή μάρα μαζωμένη στίς έκκλησίες. Αι! γίνονται δά και κάμπουσε εργολαβίες, μά ο Γιάννης άπό τή τέτοια δέν ήξερε. 'Αφτά τήν προσεφκή του, τή νήστεια, τήν ξομολόγησε. Μία φορά μάλιστα είχε ξεχάσει κάτι νά πη του παπα και ξαναγύρισε τρεχάτος. 'Όλη τή μεγάλη βδομάδα, στην έκκλησιά. Τό μεγάλο σάββατο πάλε, καινούριες φασαρίες στό σπίτι. Παντού έ άλλο δέν άκούε παρά μπε, μπε, τάρνι πού έρχονται κυπαδικά γιά τό σφαγείο τής Λαμπρής. Τού δένει τή πύδα του άρνιού ο νοικοκύρης του σπιτιού, τό στρώνει κάτω, τό σφάζει, τό ρουσκώνει, τό γάδνει. Τό περνά ύστερα τής κερής και κείνη τό βάζει στό ταψί, παραγομισμένο και τομασμένο γιά τό φούρνο. 'Ανάβει κ' έρχονται τέτοια ταψιά άλλο τίποτις άπό τή γειτονιά, τό βράδυ βράδυ, και σά γιομίση ο φούρνος ταψιά με τάρνι μέσα, τόνε σκεπάζουνε, βουλώνουνε τό στόμα του με πιλό κ' ήσυχάζουνε. Πηγαίνουνε κατόπι στην έκκλησιά δυό τρείς ώρες πριν ξημερώση. 'Ο φούρνος πάντα σφαλοισμένος. Γίνεται ή πρώτη άνάσταση, γυρίζει ο κόσμος στό σπίτι του κι άνοίγουν οι φούρνοι. Μοσκοβολάει ο κόσμος με τή μυρουδιά τών ψημένων άρνιών. Καθίζουνε στό φαγι και τρώνε φρέσκο άρνάκι και φαγι πασκαλιάτικο, ύστερης άπό πνήντα μέρες νήστεια. Κατόπι άρχίζει τό στολίδι γιά τή δεύτερη άνάσταση. Βάζουν όλοι πιά τή καλύτερά τους και πηγαίνουνε στην έκκλησιά. Τότες, ματάκια μου, νά δῆς και ν' άκούσης! 'Η μισή ακολουθία ψαλμωδίες, ή μισή πιστολιές. 'Αμα

*, Κοίταξε τή φύλλα 96, 97 και 98.

πού με τὸ Χριστὸς ἀνέστη ἀνάβουνε τὴς λαμπάδες, σύ-
χρονα, στὴν πρώτη ἀνάσταση, θάρχησεν οὐκ οἱ πι-
στοιότης. Προσμένει πᾶς ὁ κόσμος, ἀφοῦ βγάλη ὁ παπᾶς
τὸ βλογητό, ὑστερὶς ἀπὸ τὸ Βαγγέλιο, νὰ πῇ καὶ τὸ
Χριστὸς ἀνέστη, καὶ ἔτσι νὰ πιάσουν τὰ πιστόλια, ποῦ
τραβοῦνε ὅλη τὴν κεριακή, ἀπὸ τὸ πρῶτο Χ ρ ι σ τ ὸ ς
ἀ ν έ σ τ η, καὶ ὅχι μονάχα στὸ νάρθηκα, μὰ καμιά φορά,
τὴ νύκτιν; καὶ μέσα στὴν ἐκκλησίᾳ. Τί τάχα; Πάσχα
εἶναι καὶ νὰ μὴν ξεφαντώσῃ ὁ κοσμάκης; Ἀμὲ τὸ Χ ρ ι-
σ τ ὸ ς ἀ ν έ σ τ η τὸ ἴδιο τί ἄλλο εἶναι παρὰ χαρὰ καὶ
ζωή; Χαιρετοῦνται, φιλοῦνται μὴ σὺ ἐνὰ μάγουλο,
μὴ σὺ ἄλλο. Μερικοὶ πολλοὶ θὰ σοῦ ποῦνε μάλιστα καὶ
ἐν Β α σ ι λ ε ῦ ε ι ε ἰ ς π ᾶ ν τ α ς τ ο ῦ ς α ἰ ὶ ὡ ν ς,
ὑστερὶς ἀπὸ τὸ Ἀ λ η θ ῶ ς ἀ ν έ σ τ η. Καὶ τί θὰ πῇ
ἀφτό; Μὰ νά, θὰ πῇ, ἀδερφέ, πῶς ἀναστήθηκε ὁ Σω-
τήρας, πᾶς τοῦ καθενὸς ἡ καρδοῦλα πρέπει νὰ ναναγαλ-
λιάζῃ ἀφοῦ ὅλους μας ἐμάς τοὺς Χριστιανούς ποῦ φιλη-
θήκαμε σὰν τὰ καλὰ τὰ δέσφια καὶ ποῦ ἀγαπιούμεαστε
ἀνάμεσά μας, ζωὴ ὁ Χριστὸς θὰ μᾶς χάριση καὶ στὴν
ἀπάνω καὶ στὴν κάτω κόσμῳ.

Λοιπὸν ὁρίστε τί γίνονταν τότε καὶ τί ἔχουμε σή-
μερα! Ὡς ἐκεῖ νὰ καταντήσῃ, ποῦ ὑποφῶς νὰ μὴν ἔχῃ
πότε γιορτάζοντες τὸ πάσχα τοὺς οἱ Χριστιανοί, πότε εἶ-
ναι παρακοστὴ καὶ πότε δὲν εἶναι. Νὰ σέρνεται μάλι-
στα κάτω στὰ χόρτα ἡ νάνεβαίνῃ στὰ δέντρα, γὰρ νὰ
κόβῃ τὰ φρούτα τῆς Σάντα Κλάρα. Νήστεια εἶναι
ἀφτό; Ἡ τί νὰ φάῃ τώρα νὰ νηστεύῃ; Λαμπριότικο
ἔπειτα τί νὰ φάῃ; Ἀλήθεια ἔγινε σὰν τὸ ζῶο ποῦ μα-
ζώνει ὅτι βρῇ καὶ τὸ καταπίνει. Νὰ ξεμολογηθῇ, νὰ
ματαλάβῃ πᾶς, μὴτε λόγος, καὶ σὰν τὰ συλλογιούνται ὁ
κακόμοιρος ὁ Γιάννης, ἡ καρδιά του χαλνοῦσε καὶ συ-
νάμα τρώμαζε, γὰρ ἐμοιάζε, λέει, μὲ καρδιὰ σπασμένο
ποῦ κυλιέται δῶθε κεῖθε στὸν Ὁκεανὸ τὸν ἀπέραντο καὶ
ποῦ ἴδιο δὲ νοιώθῃ ποῦ μερὶς θὰ τὴ σπρώξῃ τὸ ἔμα.

Ὁ Γιάννης, ἀφτόν εἶτανε στὴ Σάντα Κλάρα, κάθε
πρῶτ καὶ κάθε βράδυ, ἔκανε τὴν προσεφκή του ἔκανε
τὸ σταθρό του, κάθε φορὰ ποῦ εἶτανε νάρχησις τίποτε,
εἴτε νάνεβῃ ἀξάρνα πὺ ἀψηλὰ στὸ δέντρο, εἴτε νὰ πᾶρῃ
στὸ ρυάκι νὰ πάρῃ νερὸ νὰ πιῇ. Μὰ ὁ ταλαίπωρος ὁ
Γιάννης δὲν εἶτανε μὴτε θεολόγος μὴτε φιλόσοφος, νὰ
κάθεται στὴ μοναξιά νὰ συνδιαλέγεται μὲ τὸ Θεὸ καὶ
τοὺς Ἀγίους. Ἀπλὸς νάρτης. Ἀπὸ τέτοια ἐννοεῖται
δὲν ἔκοφε ὁ νοῦς του. Νὰ τοῦ σηκώσῃ τὸ Πάσχα του
θὰ τοῦ σηκώσῃ καὶ τὴ θρησκεία του. Ἀμὲ βέβαια! Κ'
ἴδια ἡ θρησκεία του τὸ θέλει, ὅς ὅλους τοὺς τόπους τοῦ
κόσμου, νὰ εἶσαι μαζί μὲ τοὺς ἄλλους, μὲ τοὺς συντρό-
φους, μὲ τοὺς συναθρώπους σου, μαζί νὰ πηγαίνετε στὴν
λειτουργία, μαζί νὰ χαίρεστε, μαζί νὰ λυπᾶστε. Ἡ
ὥραία ἡ λέξη ἐ κ λ η σ ι ᾶ τί ἄλλο θὰ πῇ παρὰ συ-
νάθροιση; Γὰρ νὰ ξεμολογηθῇ, γὰρ νὰ μεταλάβῃ, μὴ-
πως δὲν πρέπει νὰ νῆαι καὶ ἄλλοι Χριστιανοί, νὰ νῆαι του-
λάχιστο καὶ ἕνας παπᾶς; Τί νόημα ἔχει τὸ Χριστὸς ἀνέ-
στη καὶ τὸ Ἀληθὺς ἀνέστη, ποῦ σοῦ ἀποκρίνονται,
σὰν εἶσαι μόνος, ὁλομόναχος, καὶ μάλιστα μόνος ἀπο-
κοτᾶς νάνοιξῃς τὸ στόμα, γὰρ κατάντησες νὰ τρομά-
ζῃς μὲ τὴ φωνή σου τὴν ἴδια, στὴν ἐρμιά!

Ἀφτὰ ὅλα κατάβηκα στὴν ψυχὴ του νάνοιωσε ὁ
Γιάννης. Καὶ στὴν παραζάλη ποῦ βρισκότανε, ἀναφε-
ρὰ ὁ θυμὸς του. Πῆγε πάλι ὁ νοῦς του στὸν καπετάνιο,
ἀφοῦ ἀφτός τᾶφταιγε ὅλα. Πρῶτη φορὰ, βγήκε ὁ
Γιάννης ἀπὸ τὸ ρουμάνι, ποῦ εἶτανε κρυμμένος ἔξη μῆ-
νες. Πρῶτη φορὰ, ἔξασε καὶ τὸ φόβο. Κατέβηκε στὴν
ἀμμουδιά, πρόβαλε ἴσα μὲ τὰ κρογιάλια, στὴ θέση ποῦ
εἶχε πατήσῃ τότες ἀπάνω στὴν ἀχελώνα καὶ τὰ χρειά-
στηκε. Κοίταξε πρὸς τὸ μέρος ποῦ κοίταξε καὶ τὴν πρώτη
βραδεία, σὰ γύριε ἀκόμη νὰ δῇ τὸ καράβι, γὰρ τοῦ
φαίνονταν πῶς ἀπὸ κεῖ θὰ πέρκα, προτοῦ γίνῃ ἀφαντο.
Σήκωσε τὴ γροθιά του, σὰ νὰ τὸν ἐβλεπε κάπου τὸν
καπετάνιο, καὶ τοῦ φώναζε δυνατὰ:

— «Τὴν κατὰ μου νάχῃς!»

Δὲν τρώμαζε διόλου ποῦ ἔκουσε τὴ φωνή του, σὰν
ἀντίλαλο, νὰ βροντᾷ στὴν ἀμμουδιὰ τὴν ἀπέραντη,
παρὰ ἔμεινε κάμποσα λεφτά, μὲ τὴ γροθιά του σηκω-
μένη, μὲ τὰ πέντε δάχτυλά του ἀνοιχτά, καὶ τήραξε
τὸ πέλαιο πέρα πέρα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ζ'.

Τί λένε τὰ κορφοβούνια.

Ὅσο κι ἂν ταράχτηκε, ὅσο κι ἂ θύμωσε ὁ Γιάννης,
μολοντούτο, χωρὶς ὁ ἴδιος νὰ τὸ νοιώσῃ, τυχὴ του εἶτανε
ποῦ θυμήθηκε τὸ Πάσχα, ποῦ τᾶβαλε καὶ μὲ τὸν κα-
πετάνιο, γὰρ τοῦ βγήκε σὲ καλὸ. Πρῶτα πρῶτα τὸν
ἔκαμε νὰ ξεμυτίσῃ ἀπὸ τὸ ρουμάνι ποῦ ὡς τότε μὲ κα-
νέναν τρόπο δὲν ἤθελε νὰ τᾶφῃ. Πῆρε θάρρος, μόνον
ποῦ στοχάστηκε τοὺς ἀθρώπους καὶ τὸν καιρὸ ποῦ ζοῦσε
μαζί τους. Τὴν ὥρα μάλιστα ποῦ εἶδνε τὴν κατὰ
του στὸν καπετάνιο, δὲν παρατήρησε ὁ Γιάννης πῶς ἔα-
νάμαθε ὡς καὶ νὰ μιλήσῃ, γὰρ μὴτε μὴ φορὰ δὲν εἶχε
ἀνοίξῃ τὸ στόμα τόσους μῆνες, ποῦ κρύβονταν, καὶ κύν-
τεβε ὡς καὶ τὴ γλώσσα του νὰ ξεχάσῃ. Ἀλλάξε λοι-
πὸν πάλι ἡ ζωὴ του καὶ εἶταν ἐλπίδα νὰ ξαναγίνῃ ὁ
Γιάννης ὅπως τὸν εἶδαμε καὶ σὰν ἦρθε στὴ Σάντα
Κλάρα. Ὅτὸ κατάλαβουμε ἀφτό καὶ κατόπι. Μὰ καὶ
σὲ κατὶ ἄλλο τὸν ὠφελῇ ποῦ ἔμεινε κρυμμένος στὸ
ρουμάνι, κρυμμένος καὶ χωμένος μάλιστα, γὰρ ὁ δύ-
στυχος εἶχε τραβηχτῇ βαλὶὰ μέσα στὰ χώματα, μακριὰ
ὅσο μπόρεσε ἀπὸ τὴ θάλασσα, κοντὰ στὴς κορφοῦλες, ποῦ
καὶ ἀφτὶς εἶτανε δεινροσκηπασμένες. Γεμάτο φτέρες τὸ
ἕνα πλεθρὸ τους, μὰ κατὶ πελώριες φτέρες ποῦ φυτρώ-
νουν ἐκεῖ κάτω καὶ ποῦ εἶναι σὰν τὰ δέντρα καὶ κά-
ποτε πὺ ἀψηλές, μάλιστα μὲ κυρμούς ποῦ τὸ χόντρος
τοὺς εἶναι κοντὰ τὸ ἴδιο. Τὰ φύλλα τους, πλατιά καὶ
φαρδιά, ξαπλώνουνται δῶθε κεῖθε, ἀρχίζοντας ἀπὸ τὴ
ρίζα καὶ ἀνεβαίνοντας ἴσα μὲ ἀπάνω. Σὰν εἶσαι μέσα,
ὅχι μόνον σοῦ εἶναι δύσκολο νὰ προχωρήσῃς, μὰ βρῖσκε-
σαι ποῦ νὰ ποῦμε σ' ἕνα εἶδος πρᾶσινη φυλακή, καὶ ὅπου
γυρίσῃς νὰ κοιτάξῃς, στὰ πόδια σου, στὸ κεφάλι σου,
ἐμπρός, πίσω, δεξιά καὶ ἀριστερά, ἀγναντεύεις βαθιόφυ-
λους τοίχους ποῦ σὲ χωρίζουν ἀπὸ τὸν κόσμο γύρω γύρω.

Λοιπὸν ὁ Γιάννης σὰν περιτυλιγμένος ποῦ εἶτανε
ἀπὸ τὸ ρουμάνι, τίποτε δὲν ἐννοίωθε ἀπ' ὅσα γίνον-
ταν ὅξω, γὰρ καὶ τὸ χειμῶνα ἐκεῖ κάτω ἔχει πρᾶσι-
νάδες, μόνον ποῦ τὰ φύλλα τὰ καινούρια εἶναι πὺ ἀνοιχ-
τόχρωμα ὅτι πέφτουνε τὰ παλιά, βγαίνουνε τᾶλλα καὶ
ἔτσι μόνον προφταίνεις νὰ δῇς τὴν ἀλλαγὴ, ὅπως σὲ
μέρη τὰ δικὰ μας, τὰ κυπαρίσσι, τὰ πέρκα καὶ οἱ ἰδιό-
φυες δὲ μαθαίνονται, δὲ χαλνοῦνε, παρὰ κάνουνε ἄλλη
πρᾶσιναδα. Κ' ἡ ζέστη τὸ χειμῶνα κάμποση. Φαντά-
σου τώρα τὸ καλοκαίρι τί θὰ εἶναι, ἀφοῦ ἔμεινε ὁ Γιάν-
νης στὸ ρουμάνι ὅλο κοντὰ τὸ καλοκαίρι. Ἔτσι τουλά-
στο δὲν ἐννοίωθε τὴν κάψα τὴν τρομερή, τὸ λιούρι
ποῦ ἔκαμε κεῖνη τὴ χρονιά, καὶ ποῦ εἶταν ἀσυνήθιστο
ὡς καὶ γὰρ τὴ Σάντα Κλάρα. Πολὺ πιθανὸ νὰ μὴ βα-
στοῦσε ὁ Γιάννης, ποῦ εἶτανε κιόλας μαθημένος νὰ ζῇ
ἀλάρνα, στὸν ἀέρα τῆς θάλασσας. Μὰ μὴτε καὶ τίς κα-
κοκαιρίες δὲν τίς ἐννοίωθε στὸ ἴσχυρό του τὸ λημέρι. Ἐ-
κεῖνες οἱ σταλοῦλες ποῦ πέφτον ἀπὸ τὰ δέντρα καὶ ποῦ
τοῦ μουσκέβαινε τὸ κρεββατάκι του, εἶτανε μεγάλες με-
γάλες βροχές ποῦ πτότιζαν τὸ Νησί πέρα πέρα. Νὰ μὴν
εἶχε καταφύγι τοῦ τὸ ρουμάνι, νὰ εἶταν ὅξω, στὴν ἄλλη
μεριά, θάναγκαζότανε τὸν περισσότερο καιρὸ νὰ μείνῃ
κρυμμένος στὴ σπηλιὰ τῆς κορφοῦλας, ποῦ εἶχε στρώ-
σει τὸ κρεββάτι του, μόνον θάβλεπε τὸ φῶς, καὶ ἂν ἐβ-
γαίνε, καὶ ἂν τὸν ἐπῆσαν οἱ βροχές, ποῖος ξέρε τί θὰ
πάθινε, ἀφοῦ δὲν εἶταν ἀκόμη μαθημένος στὸ κλίμα
καὶ ἀφοῦ μὴτε τὸ θυμοῦνταν πῶς στὴ μιὰν κάσσα εἶχε

καὶ φορεῖα νάλλαξῃ; Στὸ ρουμάνι του μέσα, τίποτε
δὲν ἐννοίωθε, μὴτε βροχή, μὴτε κάψα, μὰ μὴτε καὶ
κρότο, γὰρ καὶ τὸν κρότο τοῦ τὸν ἀποκοίμιζε ἡ φυλ-
λοσκεπασιά ἡ μεγάλη. Χειμῶνα, τέλος τοῦ Γενάρη,
δηλαδὴ σωστὸ καλοκαίρι δικό μας, τέλος τοῦ Ἀλωνάρη,
ξεκίνησε ὁ Γιάννης νὰ γυρίσῃ στὴν Κορφοῦλα του. Ἡ-
θελε ἀκόμη, τρεῖς μῆνες νὰ χρονιάσῃ, ἀφοῦ Μάη ἔφ-
τασε στὴ Σάντα Κλάρα. Ἀφτό, μόνον ἀπὸ τὴν ἀλλαγὴ
τοῦ καιροῦ, ὅπως εἶδαμε, μπόρεσε νὰ τὸ καταλάβῃ. Τὸ
καταλάβαινε τώρα στὴν Κορφοῦλα του, καὶ ἀπὸ τὰ πε-
σμένα τὰ φύλλα, γὰρ βρισκόνταν ἡ Κορφοῦλα πρὸς
τὴ Δύση καὶ δὲν εἶχε μὴτε τόσα δέντρα μὴτε τόσες
πρᾶσιναδες ὅσο καὶ στὸ ρουμάνι, ἂν καὶ δῶ εἶτανε κατὶ
σπάνιο πρᾶμα ἡ φυτρωσιά, μάλιστα σὰν τὴ συγκρίνει
κανεὶς μὲ τὰ μέρη τὰ δικὰ μας, καὶ μὲ τὴ Νάξο τὴν
ἴδια. Ὡς τόσο, λυπήθηκε ὁ δύστυχος ὅταν εἶδε μερικὰ
φύλλα νὰ κιτρινίζου. Ἐφάξε νὰ βρῇ τὸ μονοπάτι τοῦ
ἐκεῖνο τοῦ περιήμῳ, τὴν πρώτη του τὴν παρηγοριά.
Ποῦ μονοπάτι; Ὅχι ποῦ τὸ σκεπάζανε τὰ κατὰ τὰ φύλλα
τὰ μαραμμένα, μὰ εἶχανε βρῇ μὲ τόση δύναμη τὰ και-
νούρια τὰ χόρτα, ποῦ δὲν μπόρεσε μὴτε τὰ θυμῇθῃ σὲ
τί μέρος εἶχε σκάψῃ τὸ μονοπάτι μὲ τὸ πόδι του, περ-
πατώντας. Τοῦ κάκου! Ὅτι καὶ ἂν ἔκανες σὲ τέτοιον
τόπο, τὸ ἴδιο σὰ νὰ πολεμοῦσε νὰ γράψῃς στὸν ἄμμο
τόνομά σου, καὶ ἕνας ἀθρώπος δὲν ἔσωνε γὰρ νὰ παλέψῃ
μὲ ἀλάκαιρη τὴ δημιουργία.

Μὰ, ὅσο πικραμένος καὶ ἂν εἶταν ὁ Γιάννης, τοῦ φαι-
νότανε πῶς ἔπαιρνε καλῆτερα τὴν ἀνάσα του, μόνον
ποῦ βρισκότανε στὴν Κορφοῦλα τοῦ τὴν ἀγαπημένη.
Ἐμοιάζε τώρα σὰν ταξιδιώτης ποῦ ἀξάρνα γυρίζει ἀπὸ
ἔξορία μακριὰ καὶ μακρινή, καὶ ποῦ στὸ τέλος ξανα-
χαίρεται τὴν πατρίδα. Τὸ χρωστοῦσε καὶ ἀφτό τοῦ κα-
πετάνιου, τὸ χρωστοῦσε καὶ τῆς Λαμπρῆς. Τώρα τοῦ
φαίνότανε πᾶς εἶτανε πάλι μὲ τοὺς δικούς του, ἡ γὰρ
νὰ τὸ ποῦμε πὺ σωστὰ, κύντεβε νὰ τὸ ξεχάσῃ πῶς
εἶτανε τόσο πολὺ μακριὰ τους, ἴσα ἴσα γὰρ στὸ μέ-
ρος ἐτοῦτο καὶ σὲ ἄλλο κανένα τοῦ Νησιού, εἶχε δεῖ
τοὺς συντρόφους, καὶ ἴσως θάρροῦσε πῶς ἔβλεπε ἀκόμη
τὸ καράβι. Συντέλεσε κάμποσο καὶ ἡ ζωνή του φαντα-
σία, τὸ μνημονικὸ του ποῦ κάτω στὸν κάμπο τοῦ ζου-
γράφει, τοῦ ἀνάστησε μάλιστα μὲ τόση δύναμη, μὲ
τόση ἀλήθεια τὴν Πασκαλιά. Ὁ Γιάννης, ἄμα θυμοῦν-
ταν τὴν προτερὴν τὴ ζωὴ του, ἄμα τὴ λυποῦντανε,
ἀμέσως ἐννοίωθε λιγώτερο τὴ μοναξιά, ἐκεῖ ποῦ νόμιζε
ὁ ἴδιος πᾶς τὴν ἐννοίωθε περισσότερο, γὰρ ὅσο καὶ ἂ
χολόσκανε, πάντα χολόσκανε ποῦ δὲν εἶτανε πᾶς μαζί
μὲ τοὺς ἄλλους, καὶ ἀφτό ἔφτανε γὰρ νὰ μιλήσῃ ἀφ-
τοῦς, γὰρ νὰ συλλογέται ὅσα καὶ ἀφτοὶ συλλογιούνται,
γὰρ νὰ θέλῃ νὰ κάμῃ καὶ τὰ ἴδια πράγματα, καὶ μόνον
ποῦ τοὺς ἔβαζε μὲ τὸ νοῦ του, εἶχε συντροφιά. Σὰν τὸν
κρατοῦσε ὅμως ἡ Σάντα Κλάρα στὰ ρουμάνια της, σὰ
δὲ φρόντιζε γὰρ τίποτε ἄλλο παρὰ γὰρ τὴν ὑπαρξή
του, σὰ φοβότανε καὶ σέρνονταν ἴσα μὲ τὸ ρυάκι νὰ
πάρῃ νερὸ, τότες ἐννοεῖται εἶτανε μόνος μὲ τὰ σωστὰ
του. Εἶναι καὶ τὸ μνημονικὸ ἕνα εἶδος ἀπόμακρη συγ-
κοινωνία.

Καὶ τόντις γὰρ κάμποσους μῆνες τὸν ἔσωνε τὸ μνη-
μονικὸ, γὰρ βέβαια πῶς ἂν ξεκολλοῦτοσε νὰ κρύβε-
ται στὸ ρουμάνι, θὰ τέλειωναν ἄσκημα τὰ πράγματα καὶ
ἴσως θὰ τέλειωνε γλήγορα καὶ ὁ ἴδιος. Ἡ σωτηρία του
στάθηκε τὸ Πάσχα. Μόλις βγήκε ἀπὸ τὴ φυλακή του
καὶ τοῦ ἦρθε μὴ παραξένῃ ἰδέα. Ὁ Γιάννης εἶπε καὶ
καλὰ νὰ νηστεύῃ, ἔπειτα νὰ γιορτάσῃ τὸ Πάσχα σὰ
Χριστιανός, καὶ ἂς εἶτανε μόνος ὁλομόναχος στὴ Σάντα
Κλάρα. Καὶ μὲ τὴν ἀποφασὴ του ἀφτό, ἔγιναν πάλι
στὴν ὑπαρξή του κάμποσες καὶ σπουδαῖες ἀλλαγές.

Εἶπαμε παραξένῃ τὴν ἰδέα του δὲν εἶταν ὅμως καὶ
τόσο δα. Ὁ Γιάννης τὸ στοχάστηκε ἀφτό, πρῶτα ἐν-
νοεῖται ἀπὸ θρησκεία, μὰ μπορεῖ λιγάκι καὶ ἀπὸ περ-

σμα, γιατί θέληση δεν του έλειπε κ' έλεγε να δείξη τάχα στον καπετάνιο πως τίποτα δεν κατάφερε που τον άφησε μόνο. Έτσι είχε και κάτι άλλους λόγους που δεν τους ξεδιάντριβε ο ίδιος. Έννοιωθε ο δύστυχος πως μέρα την ημέρα τον έπνιγε η έρμιά, κ' έβαζε τα δύνατά του να μην πελαγώση. Δεν πάλεβε ο Γιάννης, πάλεβε μέσα του ο άνθρωπος, για να μείνη άνθρωπος, για να μ' γίνη σαν τ' άνοιωθα τα χέρια της Σάντα Κλάρας, σαν τ' άψυχο το χώμα. Όσο περισσότερο κατάρθανε να μιμηθή τους άλλους ανθρώπους, τόσο καλύτερα γελούσε και τη μοναξιά.

Στη νήστεια δυσκοιλήθηκε όμως πολύ ο κακομοιρός. Που τα νηστήσιμα, και στη Σάντα Κλάρα τα νηστήσιμα ποιά είναι; Άφ' ότου ήξερε κουκκιά, φαρούλια, ρίζι, φακή, βερίηκι, μύζες, έλιές Τρέχα γύρεβε. Η νήστεια λοιπόν τί νόημα είχε; Μήπως όλη του η ζωή, όσο καλὰ πράγματα κι 'αν έτρωγε, όσο κι αν του άρέσκανε, δεν εΐτανε νήστεια μοναχική; Έπειτα, τί να νηστεύεις, σ' αν έχεις και να ξενηστεύεις; Έκει που τα συλλογιούνταν άφτά και τ' άνακατούσε, άξαφνα, δίχως ο ίδιος να ξέρη τί λέει, έίπε δυνατά:

— «Το κάφαλο!»

Μάλιστα. Το κάφαλο! Έξη μήνες και παραπάνω που πέρασε στο βουμάκι, δεν το κατάλαβε, και τώρα μονομιῶς το κατάλαβε πως τότες, σ' αν γλίστρησε κ' έπεσε στο γιαλό, είχε πατήση το πόδι του σ' ένα κάφαλο άχελώνας! Να του λοιπόν και το κρέας το πασκαλιότικο. Τι καυτός που εΐτανε! Άντίς να τ' αν πιάση την άχελώνα, πήγε και κρύφτηκε, μη λάχη και τον φάη εκείνη! Γέλασε. Κ' έκαμε άπόφαση άμέσως να τραβήξη ως την άλλη μεριά.

Ο Γιάννης εΐταν ολόχαρος, ξεθάφτος, και τρεις τέσσερις ώρες που βάσταζε ο δρόμος, μόλις το παρατήρησε. Το κάφαλο! Το κάφαλο! Άφ' ότου είχε κολλήσει, κι όλο έλεγε την ίδια λέξη με το νου του, σ' αν εΐτανε πια τώρα το κάφαλο ή μόνη του έλπίδα, ή ζωή του. Βασανίζονταν όμως, γιατί δεν ήξερε αν τύχη πάλι και ξαναβρή καμιάν άχελώνα. Έίλος, έφτασε και στην άμμουδιά. Πρόβαλε από το μέρος που στέκονταν το βουνό, γιατί ακολουθούσε την άκροθαλασσιά, για νάρθη ως εκεί κάτω, και τώρα προχωρούσε προς τα μέσα, με το σκοπό να βρή τον τόπο που είχε δει τότες την άχελώνα, όταν άξαφνα σκύφτηκε και βλέπει στον άμμο κάτι ζαρωματιές παράξενες, μια έδω, μια εκεί, και πάντα γύρω γύρω σ' ένα είδος βελούδιου που έμοιαζε σαν τρύπα σκαπασμένη καλὰ κακὰ με λίγο άμμο. Σκάβει με το πόδι του, βλέπει μέσα πληθος στρογγυλά πράγματα, σαν τάβγα, μόνο που το τσώφι τους εΐτανε πέσινο και το χρώμα τους άσπρο σταχτί. Άχελώνας άβγά! Έρχονται άφτίς και τα κρύβουν στον άμμο. φαίνεται πως τέτοια δουλειά γύρεβε κ' ή πρώτη φιληνάδα μας που τον τρώαζε. Το κατάλαβε τώρα ο Γιάννης κι άφτός, γιατί τάβγα της άχελώνας τα είχε άκουστά και τα τρώνε κ' οι νάρτες σαν ταξιδεύουνε σ' εκείνα τα μέρη, όπου τα ξέρει και τα συνηθίζει όλος ο κόσμος. Κάπου έφαγε κι ο ίδιος, κ' έχουν ώρατο γούστο. Καταχάρηκε.

— «Θεού δώρο! Να κ' ή Πασκαλιά μου!»

Συλλογίστηκε μάλιστα πως άφου βρέθηκαν τάβγα, θα βρεθούνε όπου κι αν είναι οι μαρινάδες. Παραμόνεψε. Πήγαινε μέσα στο βουμάκι να φάη, να πιη, να κοιμηθή, κ' έπειτα ζύγωνε ως τα πόδια του βουνού, καθότανε είτε χέμου είτε σ' κανένα βράχο, γιατί εκεί μεριά είχε κάμποσα βράχια. Πολλές άχελώνες δεν είδε, μα του έφταναν περίφημα οι πεντέξη πουπιασε. Την πρώτη δεν την έπιασε και τόσο έφκολα ο Γιάννης φανταζότανε πως άφτίς πορπατούνε πολύ άγάλια, καθώς στην Έβρώπη, και σίμωνα ήσυχα ήσυχα να την τζακώσρη, όταν ή άχελώνα που φαίνεται και τον έννοιωσε, γύρισε το κεφάλι προς τη θάλασσα, κι άρχισε να τρέχη γλήγορα

γλήγορα. Μα την πρόφταξε. Μιάν άλλη μέρα πάλι, βλέποντας τρεις τέσσερις μαζί, για να μην τις κυνηγήση μια μια και του ξεφύγουνε, ζύγωνε από πίσω, τις έβριζε ανάσκελα κ' έτσι δεν μπορούσαν τα ζώα να σαλεύουνε. Του άρεσε τόσο πολύ το παιχνίδι, που έκανε θάρρος και κοιτάζε τώρα με το κανονιάλι στο γιαλό, μπας κ' έρχονται άλλες, γιατί το κανονιάλι του ο δύστυχος μήτε στο φόβο του άπάνω, μήτε στο βουμάκι, μήτε στιγμή δεν το παραιτούσε, από την πρώτη πρώτη μέρα που ένα γυαλί του φανέρωσε τη μοναξιά του ολόγυρα.

Έπιασε ακόμη δυο τρεις άχελώνες· περισσότερες δεν είδε. Ός τόσο έπρεπε πια να τις φάη κιόλας, άφου είχε και κρέας. Εΐτανε περασμένες οι σαράντα μέρες που είχε προσδιορισμένες για τη νήστεια· μια μια τις σκαμάδεβε με τη συγιά του σ' ένα χοντρόκλαδο που το είχε κόψει ξεπίτηδες και που τ' όστησε, σαν παλούκι, στο χώμα, γιατί και καλὰ ήθελε να βρή το λόγαριασμό του, άφου εΐτανε να νηστεύη που έλεγε, σαράντα μέρες, ως τη Λαμπρή. Κοιταζόντας τώρα το παλούκι και μετρώντας τον καιρό που έκαμε στο Νησί, ένα χρόνο κοντά δηλαδή—άφ' ότου πια το είχε καταλάβει κι από πρώτα—του ήρθε μια σκέψη περίεργη.

— «Ένας χρόνος; λέει, που κάθουμαι στη Σάντα Κλάρα, κι άλάτι δε δοκίμασα, και μήτε τ' άνοιωσα πως το στερήθηκα!»

Άλήθεια! Με το ένα με τ' άλλο, με την τρεμάρα, με τη ζωή του όλη που άλλαζε μέρα την ημέρα, με το κλίμα, με την άπομόνωση, ποιός ξέρει; μήτε τάποθύμησε θάρρ'ω το άλάτι εκείνο που έμας άπρακίτητο μ' αν είναι. Τώρα το ήθελε, άφου θυμήθηκε το Πάσκα κ' έλεγε να φάη κρέας σαν και μας, σαν τους ανθρώπους.

Μα που να βρή άλάτι; Να φτιάξη μοναχός του; Και πως γίνεται άφτό; Έγινε όμως, γιατί ο Γιάννης εκείνες τις μέρες εΐτανε φαίνεται τυχερός. Δηλαδή, όπως το πάρη. Άμα ή φαντασία του ή κανένα περιστατικό τον έκανε να συγκοινωνάη με τους ανθρώπους, έννοιωθε πως είχε ανάγκη τα ίδια σαν κι άφτους, και για να τα ποχτήση γίνονταν άμέσως σαν κι άφτους· έφεβρετικός και πιδέξιος. «Όταν πάλι ξεγυνούσε τον κοινωνικό βίο, δεν του έμελε διόλου για τα δικά μας, κι όσα δεν είχε μήτε τα γύρεβε μήτε κατάλαβε την έλλειψή τους. Τώρα λοιπόν που άποθύμησε τα πασκαλιότικα, που θέλησε μάλιστα να γιορτάση το Πάσκα, πολύ έφκολα στοχάστηκε τα μέσα, όχι μόνο να προμηθευτ' ή άλάτι, μα να ψήση και την άχελώνα!

Τάλατι το βρήκε ολόετοιμο σ' ένα βραχότρυπα, εκεί που κάθονταν και συλλογιούνταν πως να κάμη. Πήρε θαλάσσινο νερό, το κουβάλησε πρώτα με τη φούχτα του, ύστερις με την κούπα που είχε φτιασμένη στο βουμάκι από φύλλα, τ' όβαλε άψηλά σ' ένα βραχυθαλούλωμα, με τρόπο που να μην το παρασύρη το κύμα στην κατεθοαλασσιά· ο ήλιος άπορούφηζε τότες το νερό, άπόμεινε τάλατι, στέγνωσε, κι ο Γιάννης μήτε το παρατήρησε, θάρρ'ω πως δεν είχε το ίδιο γούστο σαν τάλατι το δικό μας. Τη φωτιά, τη χρωστούσε κι άφτήνα στον πόθο του να δ' ή και καλὰ πολλές άχελώνες, γιατί όπως είπαμε κοιτάζε τη θάλασσα με το κανονιάλι κι από το πολύ το κοιτάγμα θόλωσε το γυαλί. Το ξεβιδώσε να το σκουπίση, κι άφου τ' ότριψε λίγη ώρα με το μακί του, το σήκωσε, να δοκιμάση· μα ο ήλιος χτύπησε το γυαλί στη μέση, ή φλόγα του συγκεντρώθηκε, στρογγυλώθηκε, κ' ή κατάσταση μικρή, μικρή στρογγύλα του έκαψε το μάγουλο, όχι πολύ όμως, γιατί το πεταί του είχε γίνη σαν πιο σκληρό, και μόλις έννοιωσε που του έτσουζε.

— «Στάσου, λέει, εγώ να σου φέρω καλ' ήτερο πράμα να κάψης!»

Έτρεξε στο βουμάκι, μαζέψε δυο τρία ξερόκλαδα,

τάβαλε άπάνω σ' μια πέτρα, ύψωσε το γυαλί, κοίταξε πάλιν. Άκουσε τα ξυλάκια να τρίβουνε· άφτά έκαigan κιόλας, δίχως να το καταλάβη, γιατί δεν έβλεπε τη φλόγα, που εΐταν άσπρουδερή. Τότες πήρε άλλες δυο πέτρες, τις έσπησε στην ίδια γραμμή, έφερε άνάμεσά τους κλαριά περισσότερα, έκαψε κ' ένα που εΐτανε πολύ ντούρο και σκληρό, έγδειρε με τη συγιά του την άχελώνα, μια και της έσπασε το κάφαλο με το πόδι, την πέρασε στο μυτερό το κλαρί, άπιδωσε τις δυο άκρες, και γύριζε ήσυχα την κεινούρις του τη σούβλα. Όρίστε και ψητό. Τι τα θέλεις, σ' ένα βήμονήσι, να πηγαίνης να γυρέβης μαγειρικά του πολιτισμού; Όπως τύχη, άδεργέ!

Ο Γιάννης μας λοιπόν έτσι γιόρτασε τη Λαμπρή. Άχαρη κ' έλειν'η πασκαλιά, να πούμε την άλήθεια, χωρίς ένα Χριστός άνέστη! Ποιός ξέρει α θα γιόρταζε και του χρόνου; Ποιός ξέρει α θα είχε όρεξη να τη γιορτάση και δέφτερη φορά σαν και φέτος; Τώρα είχε όρεξη ο Γιάννης, άφου έκαμε πια κατὰ τὸ κέφι του, άφου νήστεψε και ξενήστεψε. Όπως παθαίνουμε όλοι μας σαν ταξιδεύουμε, σαν αλλάζουμε και συνήθειες και φαί με κάθε τόπο που βρισκόμαστε, το ίδιο κι ο Γιάννης πολύ γλήγορα στη Σάντα Κλάρα συνήθισε της Σάντας Κλάρας το φαγοπότι κι άφτά ήθελε. Μα παρατήρησε, ζώντας στο βουμάκι, πως το χειμώνα, όσα φρούττα, όσα χορταρικά κι αν είχε, πάντα είχε λιγώτερα παρὰ το καλοκαίρι και πως εΐτανε τα ίδια, κ' εΐτανε και πολλά από το κάθε είδος, κάτι πορτοκαλιά, κάτι άπιδία, κάτι μήλα, τα μήλα εκείνα που λ' αν έτρωγες ψωμί φρατζόλα, κ' οι χουρμάδες· οι περίφημοι που τους καταχάρηκε τότε σαν ήρθε και που εΐτανε χουρμάδες μόνο στο χρώμα, γιατί στο μέγεθος μοιάζανε σ' αν μεγέλα μεγέλα μεγέλα κίτρα, με ζουμί στη μέση και μ' ένα κρέας θεόγλυκο. Τίποτις όμως δεν εΐταν άφτά άμπρός στα φρούττα που έβλεπε το χυνόπωρο. Άλήθεια, χυνόπωρος σωστός που έχυνε πέρα πέρα τ' άρίφνητα παρικά τον στη Σάντα Κλάρα. Έχυνε λ' αν ή θάλασσα άλλα τόσα, γιατί μια μέρα γυρέβοντας άχελώνες είδε ο Γιάννης στο γιαλό κάτι καραβίδες ίσια με άστακούς και στα βράχια κάτι στρείδια, πελώρια κι άφτά, καθώς κάθε πράμα που βγαίνει εκεί πέρα κ' εΐναι πάντα τουλάχιστο πεντέξη φορές, αν όχι περισσότερο, σαν τα δικά μας, άφου μοιάζει κι όλα μεγκλώνουνε άπεριόριστα και λέφτερα.

Τα στρείδια κ' οι καραβίδες εΐτανε βέσιμο περίφημο γιατί και τα δυο τρώγονται όμα. Το ίδιο και τα φρούττα, ένν'είται, π' αν από πολλά από τάλλα, του άρεσαν τα σταφύλια που έβγαίναν τότες με κάτι ρώγες χοντρές σαν της όρνιθας τάβγα. Όρατο φαγί, ως τόσο κρέμα να μην τόχη κανείς και το χειμώνα. Έτσι έλεγε ο Γιάννης και συλλογίστηκε να φυλάξη μερικά, δηλαδή να ξεράνη τα σταφύλια και να βάλη στρείδια και καραβίδες σ' ένα λάκκο που σκάβει να σκάψη ο ίδιος με θαλάσσινο νερό μέσα. Δεν ήθελε όμως να ξαναπεράση χειμώνα σ' αν βουμάκι κι όσο μπόλικο κι αν τ' άβρισκε όλα σ' εκείνη τη μεριά, έίπε να πάη στη δική του, στην κορφούλα του, και κ' αν πια να τα φέρη όλα.

Λοιπόν ο καλός μας ο Γιάννης κουβαλούσε λίγο λίγο κάθε μέρα, τότε περνούσε από τις κορφούλες, τότε από τ' άκρογιαλί, πολεμούσε, ιδρώνε, κουραζότανε· τύχη του όμως που δεν άναγκάστηκε να σκάψη λάκκο, γιατί και με τα χέρια του, και με τα πόδια του, και με σκαμμένα κλαριά να τον έσκαβε, πάλι δε θα φελούσε, άφου άσβέστη δεν είχε να κάμη χαβούζι, κι όσο νερό κι αν έβαζε μέσα θα τ' όρουφούσε το χώμα. Βρέθηκε τρύπα μοναχική της, σ' αν μετ' όρ' όφουλα παράπλευρη κοντά στη δική του, ίσως από κανένα ήφαιστείο σβυσμένο, μα κάμποσο βαθειά και που ο πάτος της θα είχε πέρασμα πουθενά ίσια με τη θάλασσα, γιατί εΐτανε ή τρύπα γεμάτη άρμυρό νερό.

ίσια με άπάνω. Νά σου λοιπόν και ψαρολίμνη! Έπιανε τις καρβίδες ο Γιάννης και τις έβριχνε μέσα. Θροφή για το χειμώνα, λαμπρή δουλειά—και πού να το καταλάβει τότες ο δύστυχος πώς θάρχουνταν ώρα που θα έβλεπε τους θησαυρούς του χωρίς να θελή μίτη να τους άγγίξει; Χαίρουνταν πού μαζώνε τις καρβίδες, και πήγαινε ήσυχα ως τὰ πόδια του βουνού, εκεί πού είχαν τὰ βράχια, κ' έμπαινε λιγάκι στη θάλασσα κάθε μερα να ψαρέψει.

Ένα χρόνο κοντά πού ζούσε ο Γιάννης πότε στο ρουμάνι άποκλεισμένος, πότε στην κορφούλα του πέρα, τὸ κατάψηλο τὸ ξεροβούνι, άπό τὸ δὲν τὸ εἶχε ζυώσει πολλές φορές. Τώρα τὸ κοίταζε και τοῦ έρχουνταν πού και πού δὲν ξέρω τί παραξενές έλπίδες, πού άναφτε ὁ νοῦς του κ' έπαυρε ἡ φαντασία του δρόμο. "Ελεγε άξαφνα ἴσα με κει άπάνω, ἴσα με τὴν κορφὴ του νάνεβη, και να τηράζει αλάργα, να ψάξει με τὸ κανονικὸ του μακριά, ὡς τὰ οὐρανοέμελα, να δῇ μήπως και δὲν περνοῦνε καρβίδια, μήπως κ' ἡ άπολύτρωσή του δὲ θά φανῇ πουθενά, ὅω, πλεούμενη, κάτασπρη, ὀλοζώντανη στάπεςαντα πελαγα τὰ κυματοστρωμένα. "Αχ! να φαίνότανε ἄς εἶτανε και μιὰ στιγμή! Νά φαίνότανε και νάφεβγε, μὰ τουλάχιστο να εἶχε ὁ Γιάννης τὴν παρηγοριὰ πού τὴν εἶδε, πρὺ δὲν εἶναι μόνος. Θά χαίρότανε ὡς και για τὰ δάκρυα πού θάχυνε, ὅσο θάβλεπε τὸ καρβίδι νάρμενιζ, πέρα πέρα, γιατί ὀχγκλαίγε ὅπως κλαίν ὅλοι οἱ ἄλλοι, γιατί ὅα τὴν παραδέρναν τὼν ἀθώπων τὰ βράσανα, γιατί, γιατί φτάνει ἕνα παννὶ να φούσκωνε, και ὀχνισοῦθε άμέσως πὼς ὑπάρχει, πὼς ζῇ, ἀκόμα ἡ ἑλπίδα.

Μάλιστα! Έκει κατάντησε ὁ Γιάννης ἡ μοναξιά του τσάκισε τὸ πείσμα, τοῦ τῶκαμε πὰ κομματια. Έκείνος πού δὲν τὸ καταδεχότανε να τὸ μολογήσει, σὰ θεός Ρωμῆς πού εἶτανε, πὼς τάχα δὲν μπόρεσε να βολεφτεῖ στη Σάντα Κλάρα, πὼς τάχα νίκησε ὁ καπετάνιος, πὼς εἶταν ἡ τιμωρία του τιμωρία σωστή, τώρα εἶχε λαχτάρα να βγῇ ἀπὸ τη φυλακὴ του τὴν καταραμένη. Καὶ προφασίζονταν ακόμη πὼς τὸ πονοῦσε και ἀπτό ἀπὸ πείσμα, γὰρ να πᾶ, δηλαδή να βρῇ τὸ καπετάνιο και να τοῦ πῇ: «Ορίστε! Εἶμαι λεφτερός!»

Πὼς να τὴν ἀποχτήση ὅμως τὴν πονεμένη του τὴ λεφτεριά; Ὁ Γιάννης, ἐκεῖ πού συλλογιόυνταν, κοίταζε τὸ βουνό, και άξαφνα σηκώθηκε, τί λέω; ἀναπήδησε.

— «Δὲ γίνεται να μὴν περνᾷ κανένα καρβίδι. Έμεῖς πὼς ἤρθαμε; Ἀπὸ τὸ βουνό, θά φαίνονται. "Ελα νάνεβω».

Ὁ καιρός εἶτανε ἡσυχος και ὀλογάλαζος ὁ οὐρανός. Ποιὺς να τὸ ὑποφιαστῇ, πὼς εἶτανε χυνόπαρος και μάλιστα πὼς άρχισε ὁ χειμώνας; Σωστό κλωκαίρι. Στὰ μέρη τὰ δικὰ μας, τὰ πομεισήμερο κάποτε, με τὸ λιούρι σὰ λὲς και: ἀποκοιμήθηκε ἡ Δημιουργία ὅλη, θάκούσης τουλάχιστο δῶθε καθε κ' ἕνα τζίντζιρα να τσιρίζη. Πέρα στὰ Νησιά τοῦ Χουάν Φερνάντεζ, τίποτα! ἡ πλάση μαγεμένη μοιάζει σὰ νάφην τὸν ἥλιο ἀλλάητα να τὴν καίρη. Τὴν ἡμέρα ἐκείνη, ὁ καιρός εἶταν ὁ ἴδιος ἀπαράλλαχτα πού εἶταν και πέρσι, ὅταν ἔφτασε ὁ Γιάννης και ὅταν ἔφεβγε τὸ καρβίδι με τὰ παννιὰ φουσκωμένα, χωρίς ὅμως να βλέπη κανεῖς ἄλλο κύμα παρὰ τὰ νερά και τὰ πονέρια τοῦ καρβιου. "Ετσι και τώρα! Ἰσως ὁ άνεμος, ὅπως συνήθιζε στη Σάντα Κλάρα, φυσοῦσε πουθενά στὰ κατάψηλα κορφοβούνια στη ρίζα τοῦ βουνού φυσιματιά δὲν άκούγότανε.

Ὁ Γιάννης άρχισε νάνεβαίνη. Μεγάλη δουλειά καταπιόσθηκε, γιατί δὲν ἤξερε ὁ ἴδιος πὼς εἶναι ἡφραίστειο σθεσμένο τὸ βουνό, και πειδὴ δὲν εἶχε περάσει πολὺς καιρός ἀφότου ἔσθησε, τὰ χῶμακα, στὰ πλεθρά του, ὅσο άνέβαινες μάλιστα πρὸς τὰπάνω, βούλιαζαν ἄμα τὰ πατούσεις, σὰ στάχτη πού εἶτανε. Στὰ πρῶτα βήματα πού ἔκαμε, δὲν παρατήρησε ὁ Γιάννης. Κόντεβε να ξεπεράση τὸ τέταρτο τοῦ ὕψους, ὅταν άξαφνα τὸ πόδι του πῆγε μέσα

κάτι πὺ βαθιά στὸ χῶμα. Τὸ τράβηξε, δίχως να τρομάξει, γιατί τὸ εἶχε ἀπόφαση να φτάση ὡς τὴν κορφὴ και ἄλλο δὲν ἔβαζε με τὸ νοῦ του. Εἶτανε λοιπόν ἔτοιμος να ἑακολουθήσει κῆρας ὅμως πού στάθηκε ἀκίνητος μιὰ στιγμή, ὥσπου να τραβήξει τὸ πόδι του, γιατί στη σωπασιὰ τὴν ἀπόλυτη, άκουγε τώρα καθάρια καθάρια ἕνα πολὺ παραξενό τραγούδι. Ένα τραγούδι γλυκὸ γλυκὸ σὰν τὰ θῆδονιῦ τὴ λαλιά, μὰ τόσο θλιβερό, τόσο λυπημένο πού λὲς κ' έμπαινε βαθιά ἴσια με τὰ φυλλοκάρδια σου για να νοιώσης ὡς ἐκεῖ τὸν πόνο. Δὲν μπόρουσε ὁ Γιάννης να καταλάβει ἀπὸ πού έρχουνταν τὸ τραγούδι. Έμοιαζε ὅμως σὰ νάρχουνταν ἀπὸ πάνω. Σήκωσε τὰ μάτια τίποτις, μήτε πούλι μήτε ζωάκονά. Προχώρησε συλλογισμένος. Κι άφτιάστηκε. Τοῦ φάνη άξαφνα σὰ νάρχινε τώρα καινούριο τραγούδι, πρῶτα πρῶτα σιγανό, ἔπειτα ζέτρελλο, άγριο, δαιμονισμένο, τρομερό, σὰ χίλιες βροντὲς μαζί και κάτι σφουριγματιές στὸ θόρυβο μέσα πού πάγωνε τὸ αἷμα. Ὁ Γιάννης, πού δὲν εἶχε φτάσει μήτε ὡς τὴ μέση τοῦ βουνού, στάθηκε. Κρὺο τὸν πέρχυνε, τοῦ κῶθουνταν τὰ γόνατα. Ἡ βοὴ δὲν ἔμοιαζε με τίποτις πού νάκουσε ποτὲ στη ζωὴ του, μήτε σὰν άνέβαινε στὰ κατάρτια και μάνιζε ἡ φουρτούνα. Τὴ φουρτούνα τὴν ἔβλεπε, τὸν άνεμο τὸν ἔνοιωθε ἀπὸ τίς μπατσιές πού τοῦδινε στὰ μούτρα. Έδῶ μήτε άνεμος μήτε φουρτούνα. Ἡσυχία γύρω γύρω και μπουνάτσες! να σου ὡς τόσο πού μούγγριζε ἡ μπουνάτσες, πὺ φοβερὴ ἀπὸ τὴ φοβερότερη φουρτούνα.

Άξαφνα τοῦ πέρασε ἀπὸ τὸ νοῦ ἕνας λογισμός, πού ἔφριξε σὺσσωμος. Κατάλαβε. Μάλιστα! Εἶτανε τὸ στοιχειὸ τοῦ βουνού, τὸ στοιχεῖν πού πρῶτα ξέσπασε ὁ θυμός του, σὰν εἶδε πὼς ἀλήθεια γύρεβε ἕνας ξένος να τοῦ παρη τὸ βουνό του. Καὶ τί παραξενό να τὸν κατατρέχουν τώρα τὰ στοιχεῖα τὸν κακομνην, άξομολόγητο, άκωνώνητο, άπασκαλέφτο σὰν να εἶτανε;

Κατρακύλισε ὁ Γιάννης πὺ πολὺ παρὰ πού κατέθηκε ἀπὰ πάνω και ψιθύρισε πέφτοντας:

— «Δὲ θέλει, δὲ μ' άφίνει νάνεβω!»

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Η'.

Ἡ πλεούμενη ὀυλακὴ.

"Ετσι πέρασε ἡ πρώτη χρονιά. Καλήτερα δὲν πέρασε ἡ δεύτερη κ' ὕστερνή του στη Σάντα Κλάρα. Οἱ φωνές τοῦ βουνού, τὸ πάθημά του στην άνέβαση, τοῦ εἶχανε μάλιστα κόψει τὸ λίγο θάρρος πού δὲν τοῦ κατάρσρεψε ἡ μοναξιά. Ἀκόμη και να ἤξερε ὁ Γιάννης τί πρῶμα εἶταν ἐκεῖνο πού τὸ πῆρε για στοιχειό, πάλι θά φοβότανε, ἀπὸ σήμερις πού τὸ ξέρουνε, δὲν τολμοῦνε φαίνεται να ζυγώσουνε, ὅταν άρχίζουν τὰ περίφημα τραγούδια. Τραγούδια δὲν εἶναι, εἶναι ὁ άνεμος πού τραγουδαί, μὰ δὲν τὸ καταλαβαίνεις άμέσως, γιατί κάτω δὲ φυσᾷ, ἡσυχάδα βασιλεύει πέρα πέρα και περισσότερο άγριέβεται με τὴν παρξένη τὴ μουσικὴ πού ἔρχεται ἀπὸ τὰπάνω. Ἡ μουσικὴ άπτη ἀλλάζει κατὰ πὼς ἀλλάζει και ὁ άνεμος; σὰ στρεφογυρίζει γύρω γύρω στὸ βουνό, περνάει ἀπὸ κατὶ χαρματιές, κατὶ σκισμάδες πού ἔχει τὸ χῶμα, και μοιάζει με παράπονο θεόγλυκο πού σου λιγώνει τὴν καρδιά. Σὰν πᾶει ὅμως πὺ ἀψηλά πρὸς τὴν κορφὴ, τότες γίνεται τὸ κακὸ τὸ μεγάλο, γιατί καθάφτῃ κορφὴ δὲν ὑπάρχει, ὅσο και ἂν τὸ θάρρει κανεῖς, κοιτάζοντας ἀπὸ τὴ ρίζα εἶναι κρατήρας, ὅπως σ' ὅλα τὰ ἡφραίστεια κρατήρας θά πῇ κούπα και τοῦ ἔδωσαν τὸνομα, ἔπειδὴ τότειο σκῆμα ἔχει. Μὰ ἡ κούπα εἶναι βαθιά και πὺ πολὺ χουνὶ παρὰ κούπα! τὸ στόμα της στενοῦται και δίχως περισσο φάρδος. Λοιπὸν ὁ άνεμος, σὰν τύχη και χυθῇ ἐκεῖ μέσα, κάνει στὸ καμίνι θόρυβο τρομερό και δαιμονισμένο, λὲς και γυρέβει ὁ ἴ-

διος να γλυτώσει. Ἀμα βραδυάσει, ὡς κ' οἱ σημερινοὶ κάτοικοι κλειδώνονται στὰ σπίτια τους, να μὴ βγοῦν ὅω και άξαφνα τὸ πάρη τάφτι τους. Πὼς να μὴ φοβήθηκε ὁ Γιάννης, ἀπὸ κ' ἴδιοι μας ἐμεῖς, εἴτε στίς χῶρες εἴτε στὰ χωριά, τὴ νύχτα τρομάζουμε, φτάνει να-κούσουμε άσυνήθιστο κρὸτο, φτάνει νακούσουμε ὡς και γνωστὸ παράπονο. Πρὸληψη, δεισιδαιμονία, ἀπὸ θά πῇ, κατὶ να δῇ, κατὶ ναφουκραστῇ πού εἶναι πρῶμα ουσικό, μὰ πού δὲν ξέρεις, πού δὲ βλέπεις τὴν αἰτία του. Στὴ μοναξιά, πρέπει να πολλαπλασιάζης και τὴν άπορία και τὴν τρομάρα.

Ὁ Γιάννης ὡστόσο, ἄμα μπόρεσε και γύρισε στην Κορφούλα του, τὴν ἄλλη και τίς ἀκόλουθες μέρες, πολὺ περισσότερη και ἀπὸ τρομάρα και ἀπὸ άπορία, ἔνοιωθε μιὰ λύπη ἀπερίγραπτη βαριά βαριά να τὸν πλκκῶνη. Ἡ λύπη εἶναι μιὰ καπια διαθέσι, τῆς ψυχῆς πού λὲς και ὁ τριγύρω κόσμος δὲν ὑπάρχει. Τὸ δέντρο πᾶθει να εἶναι δέντρο, πᾶθει ὁ οὐρανός να εἶναι οὐρανός! τὰ βλέπεις και σου φαίνεται πὼς ἄλλη δουλειά δὲν ἔχουνε τὰ δέντρα, ὁ οὐρανός κ' ἡ Δημιουργία, παρὰ να σὲ κάνουνε να πονῇ, γιατί θάρρεις και στάζει σταζει ἀπὸ παντοῦ: θε ἡ λύπη, για να σου πνίξη τὴν καρδιά. Δίνεις σταψυχα ἕνα νόημα πού δὲν ἔχουνε μοναχά τους. Μέσα σου συγκεντρώνεται ἡ πλάση ὅλη, και ὅλη της εἶναι λύπη μονάχη. Τὸ μάτι σου δὲ θά σηκώσης, τὸ πῆδι σου δὲ θά κουνήσης, χωρίς να σου εἶναι ἀνυπόφορο βάρος ὅ τι και ἂν πᾶς να κάμης, ὅ τι και ἂν πᾶς να συλλογιστῇς. Κατὶ, ἕνα κατὶ πού και ὁ ἴδιος δὲν ξέρεις πὼς να τὸ πῇς, σου τρώει τὰ σωθικά σου και σὲ ἑλοθεβεῖ. Κ' εἶναι ἡ βαρισμαρά τόσο τρομαχτική, τόσο άπεράντος ὁ καινός, τόσο άχό.ταγο τὸ σκλέτι, πού λὲς και τελειωμὸ δὲν ἔχει. Δύναμη δὲ σου ἀπιμνήσκει να γλυτώσης ἀπὸ τὴ λιγούρα, και άρχίζεις και κλαῖς. Κλαῖς και λυπῶσαι τὸν ἑαφτό σου, κ' ἴσως εἶναι ἡ μόνη σου παρηγοριὰ. Μὰ μήτε άπτη δὲ βαστάει πλῆξη σου ἔρχεται, ὡς κ' ἡ άνάσα σου πινάται, τὸ κορμὶ σου τσακίζεται, πέφτεις χάμου νικημένος, σπασμένος, και θάνατο βάζεις με τὸ νοῦ σου.

Δὲ λυποῦνταν ὁ Γιάννης πού δὲν μπόρεσε νάνεβη στὸ βουνό. Δίχως να τὸ καταλάβει λυποῦντανε για κατὶ ἄλλο, για τὴν περιορισμένη του τὴν ὑπαρξή, για τὴ χαμένη τὴ λεφτεριά. "Ελεγε τώρα πὼς πὺ λεφτερός εἶτανε, σὰ ζούσε με τοὺς ἀθρώπους. Θυμοῦντανε με πίκρα τὰ λόγια πού άκουσε τότες ἀπὸ τοὺς συντρήφους: σάρκασμα σωστό, να τοῦ λένε πὼς θά χρυσοπερᾷ στη Σάντα Κλάρα, και κουταμάρα δική του να θάρρει πὼς ἀλήθεια θά εἶναι σὰν τὸ βασιλιά στὸ Νησί του. Τί βασιλιάς; Ἀν πῆς πὼς ὁ βασιλιάς εἶναι στὸ παλάτι του σκλάβος, βέβαια εἶτανε και ὁ Γιάννης βασιλιάς. Καὶ πὺ σκλάβος ακόμη! Δὲν μπόρουσε μήτε να συλλογιστῇ μήτε να πράξη ὅ τι ἤθελε. Στὸ μικροῦστικο ἐκεῖνο τὸ μέρος τοῦ κόσμου πού βρίσκουνταν ὁ Γιάννης και πού δὲ βρίσκουνταν κανένας ἄλλος, ἀδύνατο τοῦ εἶτανε να πηγινεύεσθαι ὅπως τοῦ άρεζε, να κάμῃ τὸ κῆφι του, να μείνῃ σὲ μιὰν Κορφούλα, ὅταν τοῦ ἔσπεργε, να κηθήσει σ' ἕνα ρουμάνι, ὅταν εἶχε να μαζώξῃ φροῦτα, γιατί οὔτε στὸ ρουμάνι πᾶ τόσο ἔφκολα δὲ ζυγῶνε, μὴν τύχη και περάση μπροστὰ στὸ βουνό. Νά πού μας βγῆκαν τώρα και τὰ στοιχεῖα, και τοῦ ἄλυσόδιναν τὰ πόδια και τὸ νοῦ. "Επρεπε ὁ δύστυχος να στοχαστῇ τί δρόμο θά πάρη, για να φτάση ὡς ἐκεῖ, στην άκρυγιαλιὰ ἡ τίς κορφοῦλες. "Επρεπε να μετρήσῃ τὰ βήματά του. Μὰ και τὰ λόγια του κατάντησε να τὰ μετρή. Δηλαδή, ἐκεῖνος δὲν τὰ μετροῦσε, ἂν ἤθελες ὅμως να μάθης πόσες λέξεις συνήθιζε να λέγῃ, δὲ θά μεπερδεῦσουναι στὸ λογαριασμό. Περιορισμένος ὁ λογισμός του, κ' ἡ γλώσσα του περιορισμένη.

(Ακολουθεῖ)